ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

№10
2025

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 322 sahifa,
3-oktyabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:
Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Doniyorov S. M. –"Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – **Doctor of Pedagogical Sciences, Professor**
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

The Use of Innovative Pedagogical Technologies in the Development of Critical Thinking 16
Gulnar Atakhanova Orinbaevna

Current Aspects of Designing and Implementing Extracurricular Educational Activities at the Primary General Education Level........ 20
Amankosova Dinara Gabitovna

Maktabgacha ta'lim tizimida tarbiyachi shaxsiyati va kasbiy mahorati shakllanishining nazariy asoslari.... 24
Axmadaliyeva Moxlaroy To'xtapolatovna

Pedagogical Model and Stages of Teaching Subjects Through a Project-Based Approach 28
Bannayev Qosimjon

Lotin tili va zamonaviy tibbiy terminologiya: tarixi, vazifasi va amaliy ahamiyati 31
Eshmurodova Shirin Oybekovna

Motor alaliyaning nonutqiy simptomatikasi........ 34
Isayeva Mushtariy Alisher qizi

Talabalar etnomadaniy kompetentligini rivojlantirishning pedagogik-psixologik omillari 38
Isomiddinov Asliddin Baxriddin o'g'li

Texnologiya darslarida o'quvchilarning texnik savodxonligini robototexnika elementlari asosida rivojlantirish........ 41
Jabborova Umida

Fizika fanini mutaxassislik fanlari integratsiyasi asosida o'qitishda bo'lajak muhandislarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari 45
Xayrullayev Asliddin Isatullayevich

Talaba tomonidan mutaxassislik tilini o'zlashtirishda monologik nutqni o'rgatishning samarali usullari masalasi haqida........ 51
Karimov N. M.

Zamonaviy pedagog kadrlar tayyorlashda kasbiy motiv va motivatsiyaning o'rni 54
Melikova Elnora Shuxratovna

Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarini tayyorlashda pragmatik kompetensiyaning roli........ 58
Mustafayeva Nilufar Ulashovna

O'quvchilarda iqtisodiy tafakkurni rivojlantirishning pedagogik strategiyalari 62
Nishonova Dilafruz

Computer-Based Formative Assessment: Advantages and Challenges in Teaching English to High School Students........ 66
Obidjonova Shokhista Bakhtiyorovna

Metata'lim texnologiyalari asosida bo'lajak maktabgacha ta'lim mutaxassislarini tayyorlash tizimini takomillashtirish........ 70
O'rolboyeva Durdona Sayfiddin qizi

Sun'iy intellekt asosidagi darslarning an'anaviy darslarga nisbatan samaradorligini qiyosiy tahlil qilish..... 73
Rasulev Bobirjan Atxamovich

Pedagogik faoliyatda pedagogning kasbiy taraqqiyoti motivatsiyasining psixologik xususiyatlari 78
Rustamova Surayyo Shaxobiddinovna

Innovatsion kompetentlik tushunchasi va uning ilmiy-pedagogik asoslari........ 84
Soliyev Eliyor Ravshan o'g'li

Nutqida nuqsoni bo'lgan bolalar eshituv idrokini o'yinlar yordamida rivojlantirishning samarali usullari 88
Xalilova Shahnoza

Zamonaviy ta'limda kommunikativ kompetensiyaning o'rni va ahamiyati........ 92
Yaqubova Nigoraxon Ibrohimjon qizi

Soliq yuki – mamlakat soliq soliq tizimining asosiy mezonidir........ 97
Suyunov Otabek Shuxrat o'g'li

Bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish va takomillashtirish yo'llari 101
Ibodova Sarvinoz Sayfilloyevna

Oliy ta'lim muassasalarida gospital pedagogika fanini o'qitishning dolzarb masalalari va uning uslubiy ta'minoti 106
Inogamova Dilfuza Rahmatullaevna

Chizma geometriya va kompyuter grafikasi: an'anaviy fan va zamonaviy texnologiyaning uyg'unlashuvi . 111
Raximov A. M., Tairova N. S., Sabirova D. U., Xasanova S. T., Tashpulatov R. X.

Геймификация в обучении английскому языку на начальном этапе обучения 114
Курбанова Назира Низомиддиновна

Talabalarda tanqidiy va evristik fikrlashni shakllantirishda raqamli texnologiyalarning o'rni 117
Adjiyev Nayrullo Nazrulloyevich

Konstruktiv yondashuv asosida tabiiy fanlar (science)ni o'qitish metodikasi 122
Amirullayeva Barno Abdulhaqovna

Kimyo o'qitishda o'quvchilarning ijodiy faoliyatini shakllantirishning tajriba-sinov natijalari 126
Artiqov Maqsud Bahodirovich, Babanazarova Ayzada Omirbaevna

Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarni bilingvist sifatida shakllantirishda til o'rganish ko'nikmalari va kompetentsiyalarining rivojlanishi 131
Axmadjonova Gulira'no Muxtorjon qizi

Talabalarning ijtimoiy kompetensiyalarini shakllantirishda kooperativ ta'limning metodik yondashuvlari 135
Botiraliyeva Gulobar Mahamadismoil qizi

Talabalarni intellektual faoliyatga tayyorlashda ijtimoiy sherikchilikning pedagogik va metodik asoslari 139
Dilbarjonov Avazbek Ravshanbek o'g'li

Teacher-Centered and Child-Centered Methods in Early Childhood Education: Insights From Finland and Uzbekistan 143
Djaparova Gulnoza

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida "Metodik mahorat kuni" va "Metodik mahorat soati"ni tashkil etish 150
Do'stov Davron Zulhaydarovich

Theoretical, Methodological, and Practical Factors of Differentiated Education 155
Ergash Shonazarovich Khasanov

Maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual qobiliyatini rivojlantirishda kognitiv yondoshuv 160
Gulbahor Xamidova

Mustaqil ta'lim – mustahkam bilim 164
Halima Shukurova Sunatullayevna

Integrating Google Classroom and Project-Based Learning for Enhanced Synchronous and Asynchronous Education 168
Inomkhojaeva Shodiyakhon Abdukodirkhoja qizi

O'quvchilarning innovatsion fikrlash ko'nikmalarini takomillashtirishning nazariy asoslari 174
Mamadaliyev Axadjon G'aniboyevich

Hududiy rivojlanishda innovatsion yondashuvlarni strategik boshqaruvga integratsiya qilish yo'llari 177
Mo'minov Fazliddin Xusniddin o'g'li

O'rta yoshdagi ayollarda harakat faoliyatini rivojlantirishda milliy o'yinlarning pedagogik ahamiyati 184
Mustafoyev Sherali

Pedagogical and Psychological Foundations of Developing Higher-Order Thinking Skills in Students 188
Nasimova Zarina Isomiddin kizi

Pedagogik ijodkorlikning kasbiy professionallikda namoyon bo'lish xususiyatlari 193
Numonova Dildor Umurzoqovna

Ko'zi ojiz boshlang'ich sinf o'quvchilarining kommunikativ kompetentsiyasini o'rganishning nazariy asoslari 196
Qarshiboyev Asliddin

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish masalalari 200
Qilichova Marxabo Xudayqulovna

The Transformation of Existential Thought in British Literature: Iris Murdoch's Philosophical Humanism and the Reinterpretation of Freedom 204
Rahmonqulova Zarnigor Nasimjon qizi

Sportchilarning elektron platformalardan foydalanishning metodik tahlili 209
Saydullayev Zafar Erkinovich

Adabiy ta'limda estetik tarbiya 216
Sharipov Elmurod Sa'dulla o'g'li

O'qituvchi-trenerning ko'p qirrali kasbiy-pedagogik funksiyalari 220
Sulaymonov Jaxongir Solijonovich

Uzluksiz kasbiy rivojlanishda art-pedagogikaning o'qituvchilar hissiy farovonligiga ta'siri 223
Suvanova Kamola Raimqul qizi

Raqamlashtirish muhitida umumta'lim maktablarida ta'lim sifatini oshirish 226
Xamidova Komila Maxmudovna

Oliy ta'limda kvest texnologiyasi yordamida fizika fanining murakkab tushunchalarini o'zlashtirish samaradorligini oshirish metodikasi....231
Yo'lchiyev Shaxriyor Xusanovich, O'rinboyeva Kumushoy Sultonbek qizi

Совершенствование профессиональных компетенций будущих инженеров на основе интегративного подхода 235
Умарова Гулчехра Абитовна

Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning aqliy qobiliyatining psixologik xususiyatlari 238
Alanazarova Sholpan Artikbaevna, Artiqbaeva Miyassar Jumanazarovna

Biologiya ta'limida innovatsion metodlarni joriy etishda ta'lim menejmentining roli 241
Allayorova Maloxat Normaxmat qizi

Integrating Innovative Technologies for the Enhancement of Speech and Communication Skills Among Learners With Intellectual Disabilities in Uzbekistan: Pedagogical Approaches and Developmental Outcomes 244
Donisheva Gulruy Akhrorkulovna

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilar o'qish savodxonligini rivojlantirishga metodik jihatdan tayyorlash 247
Doniyarov Mavlonbek Arabovich

Kimyoviy birikmalarda bog'lar sonini hisoblashning yangi matematik usullari....252
Ergashev Vahob Ergashevich

Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida 257
G'aniyeva Maftuna Abduaziz qizi

Pedagogika oliy o'quv yurtlarida steam fanlarini raqamli texnologiyalar asosida o'qitishning metodik asoslari 261
Jamolova Sitora Muzaffar qizi

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining matematik tafakkurini rivojlantirishda didaktik o'yinlar va interaktiv metodlardan foydalanish samaradorligi 264
Mamadiyorov Jamol

Zamonaviy ta'lim jarayonida talabalar mustaqil faoliyatini rivojlantirishda pedagogik yondashuvlar....268
Mamayusupova Nafisa Abdulatifovna

Para yengil atletikachilarda nayza uloqtirish texnikasini takomillashtirish uslubiyati 271
Qiyomova Shohsanam Yarash qizi

Difficulties in Enhancing Communicativeness of Pre-Service English Teachers....275
Kurbonova Maftuna Fakhriddinovna, Mirzayeva Gulshan Azamatovna

Principles of Teaching Basic Foreign Language Skills (EFL) 278
Samandarova Gulsara Ismatilloyevna

O'quvchilarning innovatsion ta'lim muhitida tayanch kompetensiyalarini shakllantirishning dolzarbligi 282
Toshpulatova Farida Radjabovna

Корпоративная культура педагогов и внутренняя стабильность ДОО 286
Буранова Шохноза Абдуразаковна

Развивать личностные качества учащихся на уроках географии....290
Шадиева Нигора Шариповна

Raqamli texnologiyalar yordamida oliy ta'lim sifatini oshirishda innovatsion yondashuvlar 295
Baytileuova Gulnaz Quralbay qizi

Yangi avlod pedagoglarini tayyorlash: kompetensiyalar va qadriyatlarning roli....298
Ro'ziboyeva Ma'mura Abdunabiyevna

Astronomiya fanini o'qitishda integrativ yondashuvdan foydalanib o'qitishning ta'lim tizimidagi o'rni 301
Barakayeva Sarvinoz To'lqunovna

Alohida e'tiborga muhtoj bolalar bilan ishlashda yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llash 305
Usmonov Salohiddin Dushan o'g'li, Namozova Sevinch Asqar qizi

Ma'naviy-axloqiy sifatlarni tarbiyalashda pedagogik qadriyatlarning ustuvorligi....310
Jumayeva Gulnara Tursunpulatovna

Talabalarni maktabgacha ta'lim tashkilotlarini maqsadli boshqarishga tayyorlashning nazariy asoslari 314
Mahmudova Zulfiya Xomitovna

Pedagogical Methodology Improve Students' Professional Mobility in Acquisition of Specialty....319
Khidirova Muhabbat Murodillayevna

KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI O'QUVCHILARNI BILINGVIST SIFATIDA SHAKLLANTIRISHDA TIL O'RGANISH KO'NIKMALARI VA KOMPETENTSIYALARINING RIVOJLANISHI

Axmadjonova Gulira'no Muxtorjon qizi
Farg'ona davlat universiteti tayanch doktoranti
ORCID: 0009-0006-6018-3998

Annotatsiya: Quyida kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda ikkitillilikni shakllantirishga qaratilgan metodik tizim doirasida o'quvchilarning amaliy faoliyatini tashkil etish loyihasi va uning mazmuni yoritiladi. Ushbu tizim o'quv jarayonida bilingvizm tamoyillarini joriy etish, biligval o'quvchilarni shakllantirish hamda zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan, xususan, kolaborativ yondashuv va texnologik xaritalardan samarali foydalanishni ko'zda tutadi.

Kalit so'zlar: bilingvizm, biligval o'quvchi, ta'lim texnologiyasi, kolaborativ, texnologik xarita.

Abstract: This article presents a project aimed at organizing the practical activities of primary school students within a methodological system designed to develop bilingualism. It discusses the content and methodological foundations of the project, as well as the implementation of modern educational technologies, including the collaborative approach and technological mapping.

Key words: bilingualism, bilingual student, educational technology, collaborative approach, technological map.

Аннотация: В данной статье рассматривается проект организации практической деятельности учащихся в рамках методической системы, направленной на формирование билингвизма у младших школьников. Описывается содержание проекта, его методические основы и применение современных образовательных технологий, в частности коллаборативного подхода и технологической карты.

Ключевые слова: билингвизм, билингвальный ученик, образовательная технология, коллаборативный подход, технологическая карта.

KIRISH

Kichik yoshdagi o'quvchilarda ikkitillilikni shakllantirish jarayonida samarali ta'lim usullari va texnologiyalaridan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Shu nuqtai nazardan, tadqiqotda o'yinli ta'lim texnologiyasi asosiy yondashuv sifatida tanlandi. Loyihada tajriba-sinov ishlarining umumiy mohiyati va asosiy tamoyillari batafsil yoritildi. Maktab o'quvchilarining ikkitillilikka yo'naltirilgan loyihasi doirasida tajriba-sinov ishlarining umumiy muddati aniq belgilandi, jarayon maqsadli tarzda bosqichlarga ajratildi hamda har bir bosqich uchun amalga oshirilishi zarur bo'lgan vazifalar tizimli ravishda taqsimlandi. Shuningdek, har bir bosqichga xos aniq xususiy maqsadlar ham belgilandi. Tadqiqot muammosining samarali yechimini ta'minlashda amaliy asoslovning puxta va ilmiy asosli bo'lishiga alohida e'tibor qaratildi. Bundan tashqari, multimediyali axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) hamda kolaborativ, ya'ni hamkorlikda o'qitish texnologiyalari tadqiqot jarayonida keng qo'llanildi. Didaktik o'yinlar esa ta'lim jarayonining asosiy vositasi sifatida tanlanib, o'quvchilarda ikkitillilik ko'nikmalarini shakllantirishda interaktiv, qiziqarli va faol ishtirokni ta'minladi. Mazkur metodologik yondashuvlar orqali olingan natijalar kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda ikkitillilikni shakllantirish bo'yicha metodik tizimni takomillashtirishga imkon berdi hamda ta'lim sifatini oshirishga xizmat qildi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbek tilshunosligida tillarni qiyoslab tadqiq etish ishlari XI asrda Mahmud Koshg'ariyning "Devonu lug'otit turk", Mahmud Zamaxshariyning "Muqaddimat ul-adab" hamda XV asrda Alisher Navoiy tomonidan yozilgan "Muhokamat ul-lug'atayn" asarlaridan boshlangan. Yangi davrda, ya'ni XX asrning 20-yillaridan boshlab, bu

muammoning turli jihatlari Y. Polivanov, A. Borovkov, U. T. Tursunov, R. Doniyorov, K. Yusupov, H. G'ulomov, B. Jabborov, M. Mirzayev, E. Panasenko, R. Xidirov, N. G'ulomova, M. Zokirov, Sh. Jo'rayev, S. Zokirova, Sh. Sattorov, X. Sulaymonova, G'. Murodova, Z. Ashurova, A. Abduvaliyev va boshqa olimlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda tojik-o'zbek muhitida lingvistik interferensiya va kommunikativ muammolar tahlil qilingan. Shuningdek, til aloqalari, xususan, bilingvizm masalalari bo'yicha amaliy ahamiyatga ega ilmiy fikrlar ilgari surilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot kichik maktab yoshidagi o'quvchilarni bilingvist sifatida shakllantirishda til o'rganish ko'nikmalari va kompetensiyalarining rivojlanish jarayonini tahlil qilishga qaratilgan bo'lib, ilmiy asoslangan metodologik yondashuvlar tizimiga tayangan. Tadqiqotning asosiy maqsadi kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda bilingv kompetensiyani shakllantirishning samarali pedagogik mexanizmlarini aniqlash, ularning til o'rganish ko'nikmalarini rivojlantirish hamda metodik tizimni takomillashtirishdan iborat bo'ldi. Shu maqsadda bilingvizmning nazariy asoslarini tahlil qilish, kichik yoshdagi o'quvchilarda ikkitillilikni rivojlantirish jarayonining psixolingvistik xususiyatlarini o'rganish, amaliy tajriba asosida samarali ta'lim texnologiyalarini sinovdan o'tkazish, o'quvchilarning til kompetensiyasini baholash mezonlarini ishlab chiqish va olingan natijalar asosida metodik tavsiyalar tayyorlash kabi vazifalar belgilandi.

Tadqiqot obyekti kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning ikkitillilikka oid ta'lim jarayoni, predmeti esa o'quvchilarda til o'rganish ko'nikmalari va kommunikativ kompetensiyani shakllantirishga xizmat qiluvchi pedagogik texnologiyalar, uslublar hamda metodik yondashuvlar tizimi hisoblanadi. Tadqiqotda nazariy tahlil, kuzatish, tajriba-sinov (eksperimental), so'rov va suhbat, shuningdek diagnostika va testlash metodlaridan kompleks tarzda foydalanildi. Nazariy tahlil orqali bilingvizm, til kompetensiyasi, psixolingvistika va ta'lim texnologiyalariga oid ilmiy manbalar o'rganildi, kuzatish metodi yordamida o'quvchilarning o'quv jarayonidagi faol ishtiroki, til o'rganishdagi xatti-harakatlari va muloqot jarayoni tahlil qilindi. Tajriba-sinov metodida o'yinli, kolaborativ va kommunikativ yondashuvlar asosida amaliy mashg'ulotlar tashkil etilib, ularning samaradorligi baholandi. So'rov va suhbat metodi orqali o'quvchilar, o'qituvchilar hamda ota-onalarning fikrlari o'rganildi, diagnostika va testlash metodlari yordamida o'quvchilarning so'z boyligi, talaffuz, grammatik va muloqot kompetensiyalari darajasi aniqlab borildi. Tadqiqot tajriba-sinov ishlari Samarqand, Buxoro va Farg'ona viloyatlaridagi bir qator umumta'lim maktablarida o'tkazilib, har bir tajriba maydonida o'quvchilar soni, yosh toifasi va o'qituvchilar malaka darajasi inobatga olindi.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi shundan iboratki, kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda bilingv kompetensiyani shakllantirish uchun integrativ va kolaborativ ta'lim texnologiyalarining samaradorligi aniqlanib, metodik model ishlab chiqildi, shuningdek, til o'rganish kompetensiyalarini rivojlantirishda didaktik o'yinlar, multimediyali vositalar va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining amaliy ahamiyati asoslab berildi hamda o'quvchilarning ikki tilda muloqot qilish ko'nikmalarini baholashning mezonlari ishlab chiqildi. Tadqiqot natijalari kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda bilingvizmni rivojlantirishga xizmat qiluvchi metodik qo'llanmalar, dars ishlanmalari, diagnostik testlar va pedagogik tavsiyalarni ishlab chiqishda qo'llanilishi mumkin.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mazkur umumiy o'rta ta'lim maktablaridan tajriba-sinov ishlariga jalb etilgan o'quvchilarning soni quyidagi ko'rsatkichlarni tashkil etdi.

1-jadval: **Tajriba-sinov ishlariga jalb etilgan o'quvchilarning soni**

№	O'quv yili	O'quvchilar soni							
		2022-2023 o'quv yilida		2023-2024 o'quv yilida		2024-2025 o'quv yilida		Jami	
		Tajriba sinfi	Nazorat sinfi	Tajriba sinfi	Nazorat sinfi	Tajriba sinfi	Nazorat sinfi	Tajriba sinfi	Nazorat sinfi
1	Samarqand viloyati umumta'lim maktablari	26	28	26	28	26	28	78	84
2	Buxoro viloyati umumta'lim maktablari	24	27	24	27	25	27	73	81
3	Farg'ona viloyati umumta'lim maktablari	22	21	22	21	24	23	68	65
4	**Jami**	**72**	**76**	**72**	**76**	**75**	**78**	**219**	**230**

Kichik maktab yoshidagi oʻquvchilarda ikkitillilikni shakllantirishga qaratilgan amaliy faoliyatni rivojlantirish maqsadida tajriba-sinov ishlari bir necha bosqichda tizimli tarzda tashkil etildi. Har bir bosqichda oʻyinli taʼlim, multimediyali AKT hamda kolaborativ oʻqitish texnologiyalaridan samarali foydalanish bilan bogʻliq aniq vazifalar bajarildi. Bosqichlar oʻrtasida uzviylik va oʻzaro bogʻliqlik taʼminlandi, bu esa tajriba-sinov ishlarining texnologik xaritasini shakllantirishga imkon berdi. Quyida ushbu texnologik xaritaning mazmuni va asosiy tamoyillari yoritiladi.

2-jadval: **Kichik maktab yoshidagi oʻquvchilarda ikkitillilikni shakllantirishga yoʻnaltirilgan tajriba-sinov ishlarining texnologik xaritasi**

Bosqichlar	Asosiy vazifalar
Tashkiliy-tayyorgarlik bosqichi (2022-2023-yillar)	1. Tajriba-sinov maydonlarini belgilash. 2. Respondentlar sonini aniqlash. 3. Tajriba va nazorat sinflarini shakllantirish. 4. Tajriba-sinov ishlarini tashkil etishga masʼul oʻqituvchilarni tayinlash, ularga tushunchalar berish. 5. Tajriba-sinov ishlarining dasturini yaratish. 6. Tajriba-sinov ishlari loyihasini ishlab chiqish
Shakllantiruvchi bosqich (2023-2024-yillar)	1. Kichik maktab yoshidagi oʻquvchilarda ikkitillilikni shakllantirishga yoʻnaltirilgan pedagogik jarayonni tashkil etish uchun zarur pedagogik shart-sharoitlarni belgilash. 2. Keng koʻlamda tajriba-sinov ishlarini yoʻlga qoʻyish. 3. Maxsus metodika samaradorligini dastlabki ekspertizadan oʻtkazish. 4. Maxsus metodika gʻoyalarini mazmunan boyitish.
Yakuniy bosqich (2024-2025-yillar)	1. Maxsus metodika samaradorligini qayta ekspertizadan oʻtkazish. 2. Tajriba-sinov ishlari yakunlarini umumlashtirish va tahlil etish. 3. Olingan natijalarni matematik-statistik metod yordamida qayta tahlil etish. 4. Tadqiqot natijalariga koʻra metodik tavsiyalar ishlab chiqish.

Kichik maktab yoshidagi oʻquvchilarda ikkitillilikni shakllantirish borasidagi faoliyatning ilmiy-amaliy asoslarini yaratishga imkon beruvchi tajriba-sinov ishlarining samarali kechishida ichki va tashqi omillar muhim rol oʻynadi. Amaliy faoliyat jarayonida aniqlangan tashqi va ichki omillar quyidagilardan iborat ekanligi belgilandi. Kichik maktab yoshidagi oʻquvchilarda ikkitillilikni shakllantirish muammosining tadqiqi jarayonida tashkil etilgan tajriba-sinov ishlari maʼlum didaktik va metodik tamoyillarga asoslangan holda yoʻlga qoʻyilsagina, ijobiy natijalar berishi mumkinligi nazarda tutildi. Shu nuqtai nazardan kelib chiqib, mavjud ilmiy-nazariy manbalar, amaliy faoliyat mazmuni va tajriba-sinov ishlarining amalga oshirilish jarayoni tahlil qilinar ekan, quyidagi asosiy tamoyillar mazkur faoliyatning samarali va muvaffaqiyatli yakunlanishida muhim ahamiyat kasb etishi taʼkidlandi:

1. **Tajriba-sinov ishlarining maqsad va vazifalarini aniq belgilash** – tadqiqotning har bir bosqichida ikkitillilikni shakllantirishga doir natijalarni aniq koʻzda tutish va unga yoʻnaltirilgan faoliyatni rejalashtirish.
2. **Kompleks (majmuaviy) yondashuv asosida tashkil etish** – ikkitillilikni shakllantirishda oʻyinli taʼlim, AKT vositalari va hamkorlikda oʻqitish texnologiyalarini uygʻunlashtirish.
3. **Pedagogik jarayonlarda obʼektivlik va xolislikni taʼminlash** – kichik maktab yoshidagi oʻquvchilarning til oʻzlashtirish darajasi va shaxsiy xususiyatlarini inobatga olgan holda baholash hamda kuzatuvlarni olib borish.
4. **Ikkitillilikni shakllantirishga oid faoliyatning izchil, tizimli va maqsadga muvofiq tashkil etilishi** – bosqichma-bosqich yondashuv asosida oʻquvchilarda til koʻnikmalarini barqaror shakllantirish.
5. **Ijodiy, metodik va texnologik yondashuvlardan foydalanish** – oʻyinli metodlar, multimediya vositalari, vizual va eshituvli resurslar yordamida taʼlim jarayonini qiziqarli va samarali tashkil etish.

XULOSA

Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda ikkitillilikni shakllantirishga qaratilgan amaliy faoliyatni turli shakl, metod va vositalar – xususan, didaktik o'yinlar, o'yinli ta'lim texnologiyalari, AKT vositalari hamda hamkorlikda o'qitish uslublari orqali amalga oshirish yuqori samaradorlikka ega deb hisoblanadi. Tajriba-sinov ishlari natijasida taklif etilgan metodik yondashuvlarning amaliy samaradorligi aniqlanib, ikkitillilikni shakllantirishga oid ta'limiy faoliyatni takomillashtirishga xizmat qiluvchi ilmiy-metodik tavsiyalar ishlab chiqish zarurligi belgilandi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. American Speech-Language-Hearing Association.
2. Bialystok, E., & Werker, J. F. (2017). The systematic effects of bilingualism on children's development. Developmental Science, 20(1).
3. Cromdal, J. (1999). Childhood bilingualism and metalinguistic skills: Analysis and control in young Swedish–English bilinguals. Applied Psycholinguistics, 20, 1–20.
4. Dijkstra, T. (2005). Bilingual visual word recognition and lexical access. In Kroll & de Groot (Eds.), pp. 179–201. Retrieved from: postnauka.ru/video/45963
5. Давлетбаева, Р. Г. (2010). Методическая система формирования билингвальной личности младшего школьника. Уфа. Retrieved from: mel.fm/blog/darya-ovsyannikova/38179-kratky-gid-po-bilingvizmu
6. Bialystok, E. (2009). Bilingualism in Development. Cambridge University Press. Online publication date: December 2009. Retrieved from: postnauka.ru/faq/67660
7. Bialystok, E. (2001). Bilingualism in Development. Cambridge University Press. Retrieved from: studysmarter.us/explanations/english/international-english/bilingualism
8. Samarova, S. (2018). Forming Creative Vision of Person as Universal Method Enhancing Creativity. Eastern European Scientific Journal, 6.
9. Samarova, S. R. (2019). Methods and technologies for the development of creative thinking of pupils. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences, 7(10), 37–43.
10. Величковский, Б. М. (1985). Психология познания и кибернетика. В кн.: Кибернетика живого: человек в разных аспектах. Москва: Наука, С. 92–106. Retrieved from: iq.hse.ru/news/226168618.html
11. Padilla, A. M., & Liebman, E. (1975). Language acquisition in bilingual children. The Bilingual Review / La Revista Bilingüe, 2, 34–55. Retrieved from: englex.ru/why-is-it-important-to-learn-2-languages

13.00.00	Pedagogika fanlari
13.00.01	Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi
13.00.02	Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo‘yicha)
13.00.03	Maxsus pedagogika
13.00.04	Jismoniy tarbiya va sport mashg‘ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05	Kasb-hunar ta’limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06	Elektron ta’lim nazariyasi va metodikasi (ta’lim sohalari va bosqichlari bo‘yicha)
13.00.07	Ta’limda menejment
13.00.08	Maktabgacha ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09	Ijtimoiy pedagogika
07.00.00	Tarix fanlari
19.00.00	Psixologiya fanlari
01.00.00	Fizika-matematika fanlari
02.00.00	Kimyo fanlari
03.00.00	Biologiya fanlari
09.00.00	Falsafa fanlari
10.00.00	Filologiya fanlari
11.00.00	Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№C–5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.